

Frafaldsundersøgelser på professionsbacheloruddannelserne

Inspiration til jer der vil i gang med
at lave frafaldsundersøgelser, eller vil have
mere ud af de frafaldsundersøgelser I laver.

Indhold

04 Introduktion

- 06 Hvorfor undersøge frafaldet?
- 08 Kom godt igennem alle faser i frafaldsundersøgelsen

10 Formål med undersøgelsen

- 12 Ledelsen skal prioritere ressourcerne
- 13 Uddannelsen skal udvikle strategi og tiltag mod frafald
- 14 Andre skal bruge dokumentation af frafaldet

16 Data i undersøgelsen

- 18 Hvilke data skal vi indsamle?
- 24 Hvilke metoder bruges til at indsamle data?
- 26 Hvilke metoder bruges til at registrere og behandle data?

28 Analyse af data

- 30 Tilbagevendende analyse
- 31 Uddybende analyse

34 Mindre frafald er hele uddannelsens opgave

37 Tjekliste

Introduktion

Hvad er vigtigt at huske på når man planlægger og gennemfører undersøgelser af sit frafald? Hvilke formål er der med undersøgelserne, hvordan får man indsamlet de rigtige data, og hvordan kan hele uddannelsen få glæde af undersøgelserne? Hæftet her giver bud på hvordan man kan lave undersøgelser der er ressourcerne værd.

Frafald i uddannelsessystemet kan have store konsekvenser. Både for den enkelte studerende, for uddannelsens økonomi og for samfundet som sådan hvis frafaldet betyder at der kommer til at mangle arbejdskraft inden for særlige sektorer. Desuden er fastholdelse på uddannelserne vigtigt hvis samfundets generelle uddannelsesniveau skal højnes, og flere unge skal have en videregående uddannelse. Temaer som frafald og fastholdelse er absolut heller ikke nye temaer på professionsbacheloruddannelserne, og uddannelsernes interesse i at vide mere om hvad der skaber og forebygger frafald, bliver større og større.

En af de vigtigste veje til at få mere viden om frafald og om hvad der kan gøres for at begrænse det, er at undersøge det systematisk. Derfor er flere og flere professionshøjskoler og professionsbacheloruddannelser inden for de seneste år begyndt at udvikle og udbygge både undersøgelser på de enkelte uddannelser og fælles modeller for frafaldsundersøgelser på tværs af den enkelte professionshøjskoles uddannelser.

Dette hæfte giver inspiration til hvordan professionsbacheloruddannelser kan arbejde med frafaldsundersøgelser på en måde så undersøgelserne dækker de forskellige behov for viden om frafald og er med til skabe en god kultur for fastholdelse af de studerende. Hæftet henvender sig primært til ledere og medarbejdere på de enkelte uddannelser. Men det kan også være interessant for medarbejdere på det centrale professionshøjskoleniveau at læse med.

Hvis man som uddannelse vælger at undersøge frafaldet er det vigtigt at undersøgelserne kan bruges og bliver brugt. Vi giver en række bud på hvad der er vigtigt at overveje når I planlægger, gennemfører og

følger op på frafaldsundersøgelserne så I kan bruge resultaterne bedst muligt og dermed får mest ud af de ressourcer I lægger i undersøgelserne. Vi giver eksempler på udfordringer og løsningsmodeller fra uddannelser der har erfaringer med at undersøge frafaldet. Det er ikke en komplet guide vi tilbyder, men vi beskriver de vigtigste problemstillinger og hvad man skal være opmærksom på når man foretager frafaldsundersøgelser. Man kan læse med både hvis man har arbejdet længe med at undersøge frafald, og hvis man står over for at skulle tage hul på det.

Bag hæftet

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har skrevet hæftet, bl.a. på baggrund af interview med ledere og medarbejdere på VIA University College og University College Lillebælt og på baggrund af interview med ledere, studievejledere, studieadministration, undervisere og studenterrepræsentanter på fire professionsbacheloruddannelser:

- Sygeplejerskeuddannelsen i Vejle, University College, Lillebælt
- Socialrådgiveruddannelsen ved Den sociale Højskole i Odense, University College Lillebælt
- Bygningsingeniøruddannelsen i Horsens, VIA University College
- Læreruddannelsen i Silkeborg, VIA University College.

Professionsbacheloruddannelserne og professionshøjskolerne har bidraget med deres egne erfaringer og eksempler fra hverdagen, og de har givet feedback på hæftet undervejs.

Hvad er frafaldsundersøgelser?

Frafaldsundersøgelser er den del af uddannelsens kvalitetsarbejde som går ud på at indsamle viden om de studerende der afbryder uddannelsen. Undersøgelserne kan afdække flere aspekter af frafaldet, såsom hvor stort det er, hvordan det ændrer sig, hvornår og hvorfor de studerende falder fra, og hvem der falder fra.

Hvorfor undersøge frafaldet?

Et for stort frafald påvirker uddannelsernes studiemiljø og kvalitet. De økonomiske konsekvenser er heller ikke til at komme uden om, for frafald gør indhug i det taxameterbaserede tilskud institutionerne får tildelt pr. studenterårsværk. Derudover er der et politisk fokus på frafaldet på professionsbacheloruddannelserne. I regeringsgrundlaget fra 2005 og i globaliseringsstrategien fra 2006 fremgår regeringens mål om at mindst halvdelen af alle unge skal have en videregående uddannelse i 2015. Dette indebærer bl.a. at frafaldet på professionsbacheloruddannelserne skal bringes ned.

Der er med andre ord mange gode grunde til at arbejde med frafaldet på uddannelserne, og første skridt er at undersøge det.

Tre gode grunde til at undersøge frafaldet

1 Frafaldsundersøgelser giver mulighed for at målrette fastholdelsesarbejdet

Den enkelte uddannelse kan gøre en aktiv indsats for at holde frafaldet nede hvis uddannelsen har et strategisk fokus på frafald og viden om årsagerne til frafald. Systematiske undersøgelser kan give et overblik over frafaldet og viden om mønstre og tendenser. Hvem og hvor mange afbryder deres uddannelse, og hvornår og hvorfor sker det? Denne viden er vigtig for at kunne sætte målrettet ind med de rigtige indsatser. Frafaldsundersøgelser vil desuden give jer mulighed for at følge op på om I realiserer de mål I sætter jer for at nedbringe frafaldet.

2 Frafaldsundersøgelser kan bruges som fælles videngrundlag

Frafaldsundersøgelser kan gøre viden om frafald tydelig, fælles og mere tilgængelig i organisationen. Med systematiske frafaldsundersøgelser kan I samle information om frafald så det kan komme hele organisationen til gavn, frem for at kun de enkelte medarbejdere der er i kontakt med studerende som afbryder uddannelsen, kender til de studerendes problemer og overvejelser. Det virker bedst når ansvaret for at holde på de studerende er fælles og ikke bare hviler på enkelte personers skuldre. Det er derfor vigtigt at viden om frafald bliver gjort tilgængelig for alle dem i organisationen der skal bruge den.

3 Frafaldsundersøgelser kan bruges til at afprøve forestillinger om frafald

Frafaldsundersøgelser giver jer mulighed for at afprøve jeres egne og andres forestillinger og myter om hvem der falder fra og hvorfor. De gør jer klogere på jeres særlige udfordringer og på hvor I skal sætte ind. I har sikkert nogle fornemmelser af hvad frafaldet typisk skyldes, men ved at foretage systematiske undersøgelser kan I få syn for sagn. Det er ikke sikkert at det man normalt mener skaber og forebygger frafald, også gælder for jer.

Undersøgelser af fastholdelsesarbejde på ungdomsuddannelser

På ungdomsuddannelsesområdet hvor frafald og fastholdelse har været et vigtigt politisk tema i en årrække, giver forskellige undersøgelser nogle indikationer på hvad der kendetegner uddannelsesinstitutioner der er gode til at fastholde elever. Disse overvejelser kan også være relevante på det videregående uddannelsesniveau.

Undersøgelsen **Unges frafald på erhvervsskolerne – Hvad gør "de gode skoler"?** fra AKF (2009) viser at nogle erhvervsskoler uafhængigt af forskelle i elevgrundlag er bedre til at fastholde elever end andre, og at de erhvervsskoler der klarer

sig godt, bl.a. er karakteriseret ved at de har en formuleret strategi mod frafald der er implementeret i organisationen, og en solid viden om frafaldsårsager.

Studiet **Frafald i uddanning for 16-20-åringer i Norden** fra Nordisk Ministerråd (2010) peger bl.a. på at det kan lade sig gøre at begrænse frafaldet på uddannelser, men at det er nødvendigt at det er hele skolens opgave, og at systematik, ansvarsfordeling og strategi bidrager til dette.

Hvad er kravene til frafaldsundersøgelser?

Lovgivningen stiller ikke krav om at den enkelte professionsbacheloruddannelse skal undersøge frafaldet på uddannelsen. Men krav om professionshøjskolernes og uddannelsernes arbejde med frafald i andre systemer skaber alligevel et behov for at de enkelte uddannelser forholder sig til frafaldets omfang og karakter.

Udviklingskontrakter og ressourceregnskaber
I professionshøjskolernes udviklingskontrakter med Undervisningsministeriet indgår et resultatkrav om lavt frafald på uddannelserne hvor professionshøjskolen skal angive minimumsmåltal og gennemsnitsmåltal for frafaldet på uddannelserne. I ressourceregnskaberne hvor professionshøjskolernes resultater bliver målt på 20 indikatorer, er frafald én af indikatorerne.

Frafald og gennemførelse blev en del af professionshøjskolernes udviklingskontrakter med aftalen om udmøntning af globaliseringspuljen og opfølgning på velfærdsaftalen fra 2006.

Akkrediteringer

Alle professionsbacheloruddannelser skal akkrediteres, og for at opnå akkreditering skal eksisterende uddannelser bl.a. dokumentere at der er iværksat indsatser for at øge antallet af studerende som gennemfører uddannelsen, hvilket fx kan være registrering af nøgletal og viden om årsager til frafald. Uddannelserne skal desuden dokumentere at der opnås tilfredsstillende resultater med hensyn til de studerendes gennemførelsesfrekvens. Dette fremgår af akkrediteringsbekendtgørelsen fra 2008.

Kom godt igennem alle faser i frafaldsundersøgelsen

Når man skal i gang med at undersøge frafald, skal man starte med at overveje hvem der skal bruge undersøgelsen og til hvad – altså formålet med undersøgelsen. Derefter finder man ud af hvilke data man skal indsamle, og hvordan de skal indsamles for at undersøgelsen kan leve op til formålet. Når man har indsamlet data, er næste skridt at analysere dem, og til sidst skal analysen anvendes.

Der er med andre ord fire faser i en frafaldsundersøgelse, og det er vigtigt ikke at springe nogen af faserne over. Mange starter med at definere hvilke data de vil indsamle og hvordan, og når data er i hus, tager de stilling til hvordan data kan analyseres, og til sidst til hvad analysen kan bruges til. Men det er vigtigt at starte med at gøre sig klart hvad formålet med undersøgelsen er – hvem skal bruge informationerne om frafald og til hvad? Det gør det nemmere at indsamle de rigtige data på den rigtige måde og mindsker risikoen for at undersøgelsen ender i skrivebordsskuffen uden at blive brugt.

På de næste sider kan I læse om hvad man skal have i bagehovedet når man drøfter formålet med en frafaldsundersøgelse. Derefter finder I konkrete input til hvad man skal overveje når man indsamler og analyserer data i undersøgelse, så man til sidst ender med at kunne bruge undersøgelse til det der er formålet.

LÆS MERE

Hvad er formålet med undersøgelsen?

Læs side 10

Hvordan indsamler, registrerer og bearbejder vi data?

Læs side 16

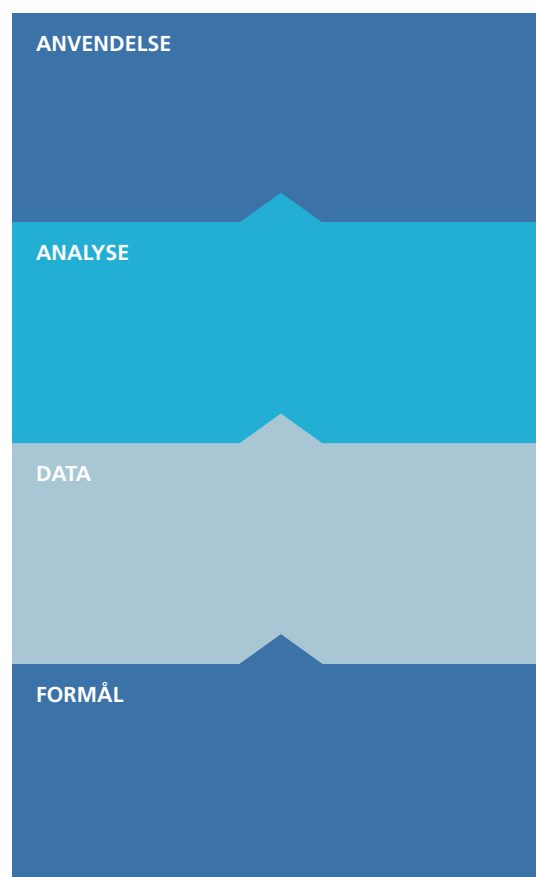
Hvordan analyserer vi data?

Læs side 28

Hvordan skaber vi en god fastholdelseskultur på uddannelsen?

Læs side 34

Frafaldsundersøgelsens faser

Frafaldsundersøgelsen består af fire faser. Først definerer man formålet med undersøgelsen, derefter indsamles data om frafald, så analyseres data, og til sidst anvendes resultaterne til det der er formålet med undersøgelsen.

Formål med undersøgelsen

Typisk er der tre formål med en frafaldsundersøgelse: Den skal for det første bruges til at styre uddannelsen og prioritere ressourcerne, den skal for det andet bruges til at udvikle nye tiltag for at mindske frafaldet på uddannelsen, og den skal for det tredje levere dokumentation om uddannelsens frafald til forskellige sammenhænge hvor andre end uddannelsen efterspørger frafaldsdata og -analyser. De tre formål har forskellige målgrupper og brugssituationer og stiller dermed varierende krav til undersøgelsens detaljeringsniveau osv.

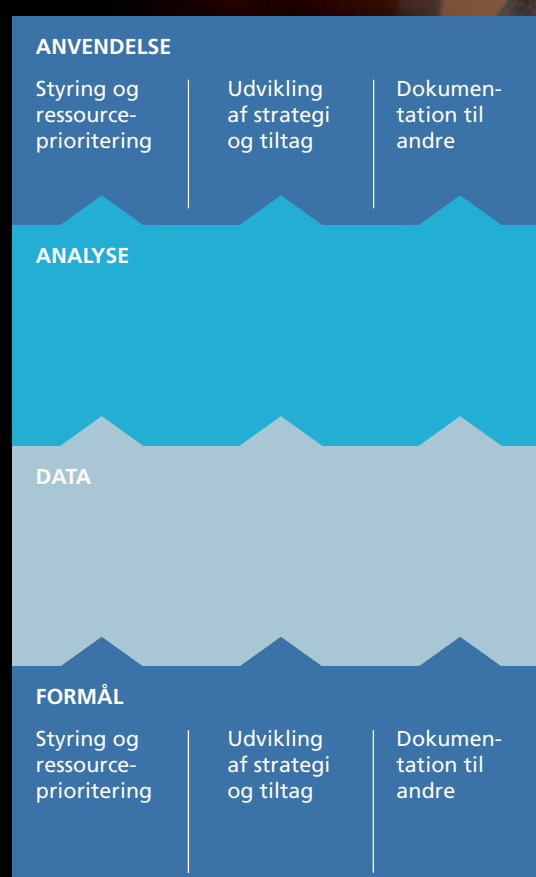
Husk at integrere alle tre formål i undersøgelsen

Når der er flere formål i spil på samme tid, er der risiko for at uddannelsen får parallelle systemer for sine frafaldsundersøgelser. En uddannelse kan have ét system til at skaffe de informationer uddannelsen selv har brug for, og et andet til at fremskaffe informationer til det overordnede professionshøjskole-niveau eller til andre sammenhænge uden at de to systemer har noget med hinanden at gøre.

Det er vigtigt at arbejdet med at undersøge frafald hænger sammen på en måde så man i samme proces kan bruge undersøgelsen til forskellige formål. Det gør det nemmere at overskue arbejdet, I undgår unødigt dobbeltarbejde, og I undgår at forskellige brugere får forskellige resultater.

Hvis arbejdet med at nedbringe frafaldet skal være integreret, kræver det at I tager højde for alle tre formål når I tilrettelægger undersøgelsen, og når I indsamler og analyserer data. Hvilke specifikke behov skal jeres frafaldsundersøgelse dække når I ser på hvordan de tre formål defineres på jeres uddannelse?

Frafaldsundersøgelsens faser

Der vil typisk være tre formål med en frafaldsundersøgelse som er i spil på samme tid, men som kan vægtes forskelligt på forskellige uddannelser. Når formålet for undersøgelsen er klart, kan dataindsamling og -analyse tilrettelægges og gennemføres så de tilpasses den konkrete anvendelse af undersøgelsen.

Ledelsen skal prioritere ressourcerne

Et formål med frafaldsundersøgelserne er at give løbende information til uddannelsens ledelse når den skal prioritere ressourcer og lægge budgetter. Ledelsen skal desuden bruge regelmæssig information om institutionens frafald for at have det overblik der gør den i stand til at prioritere indsatser mod frafald eller beslutte om der skal foretages mere uddybende undersøgelser der giver en større viden. Ledelsen skal vide når der sker væsentlige ændringer i frafaldet, for at kunne reagere hurtigt hvis der er behov for det.

Undersøgelser af frafaldet skal give ledelsen svar på følgende spørgsmål:

- Hvor stort er frafaldet?
- Er frafaldet et problem på uddannelsen?
- Falder eller stiger frafaldet?
- Hvad karakteriserer frafaldet?
- Har karakteren af frafaldet på uddannelsen ændret sig?
- Er der behov for eventuelt uddybende undersøgelser af frafaldet og initiativer på området?

Frafaldsundersøgelser giver vigtige input til ledelsens budgetlægning på Sygeplejerskeuddannelsen i Vejle

Med den taxameterbaserede bevilling til uddannelsesinstitutionerne er prognoser for optag og frafald centrale parametre i uddannelsernes budgetlægning. På Sygeplejerskeuddannelsen i Vejle bruger ledelsen uddannelsens frafaldsopgørelser til at beregne indtægtsprognoser. I prognoserne indgår alle hold med det formodede antal optagne studerende og det forventede frafald i løbet af de tre et halvt år uddannelsen varer.

Prognoserne er baseret på de tidligere års frafaldstal på forskellige semestre. Prognoserne betyder at ledelsen har mulighed for at udjævne ressourcer så institutionen ikke pludselig er nødt til at afskedige medarbejdere eller indstille projekter på grund af udsving i indtægterne. Jo større kendskab den enkelte uddannelse har til frafald og frafaldsårsager, desto mere valide prognoser kan uddannelsen udarbejde som udgangspunkt for budgetlægningen.

Uddannelsen skal udvikle strategi og tiltag mod frafald

Et andet formål med en frafaldsundersøgelse er at opnå viden som kan bruges til at lægge en strategi for at nedbringe frafaldet. Når I ved mere om hvorfor, hvordan og hvornår de studerende falder fra, er det nemmere at vælge hvad I skal gøre: Er det uddannelsens struktur der skal ændres? Skal der findes nye arbejdsformer? Skal der holdes flere studiesamtaler? I får også større indsigt i hvilke studerende der kan være i fare for at falde fra, så I kan reagere forebyggende.

Når I har udarbejdet en strategi for hvordan I øger gennemførelsen, er frafaldsundersøgelsen et vigtigt redskab til at holde øje med og få viden om hvorvidt strategien og målene lader sig realisere, og om frafaldet falder.

Når formålet med en frafaldsundersøgelse er at udvikle en strategi med tiltag mod frafald, skal den kunne svare på:

- Hvilke årsager er der til frafaldet, og hvilke forhold på uddannelsen har betydning for de studerendes frafald?
- Hvilke grupper af studerende skal en indsats mod frafald særligt rettes mod?
- Hvad kan der gøres for at mindske frafaldet? på området?

Sygeplejerskeuddannelsen i Vejle informerer studerende bedre inden studiestart

Sygeplejerskeuddannelsen i Vejle havde en svingende frafaldsprocent i perioden 2000-05 med et særligt stort frafald i 2002 og 2003. Man ville gerne kende årsagerne så man kunne gøre noget ved det. En spørgeskemaundersøgelse viste at de

fleste studerende faldt fra på grund af "forkert valg af uddannelse". Derfor valgte uddannelsen at give de nye studerende bedre information inden studiestart og fortælle mere om hverdagen som sygeplejerske.

Bygningsingeniøruddannelsen i Horsens ændrede studiestrukturen

Bygningsingeniøruddannelsen i Horsens havde i 2005 et frafald på knap 30 %. Man holdt samtaler med de studerende der faldt fra, og fandt ud af at man kørte for hårdt på med matematikken på 1. semester. Desuden kom den praktiske del af uddannelsen som var det der motiverede de studerende, for sent i forløbet. Man besluttede derfor at ændre uddannelsen så professionen kom i fokus fra dag ét.

De studerende arbejder nu med byggetekniske projekter allerede på 1. semester, og matematikken kommer først når de studerende har brug for den. Denne omstrukturering mener uddannelsen selv har medvirket til at frafaldet er blevet langt mindre på uddannelsen, og i 2009 var det nede på 11 %. Ledelsen vurderer at det i høj grad har kunnet betale sig økonomisk for uddannelsen at sætte fokus på frafaldet ved at undersøge årsagerne til det og gøre noget ved det.

Andre skal bruge dokumentation af frafaldet

Det tredje formål med frafaldsundersøgelserne er at levere dokumentation til andre aktører end uddannelsen selv – fx det overordnede professionshøjskoleniveau. Der kan være flere forskellige grunde til at andre skal bruge viden om uddannelsens frafald. Ofte handler det om styring og kvalitetssikring.

Professionshøjskolens ledelse har det overordnede ansvar for at frafaldet ikke er for stort på hele institutionen samlet set, og efterspørger ofte data om frafald fra uddannelserne. Disse data skal bruges i den overordnede ledelse af professionshøjskolen, bl.a. for at danne sig et overblik over frafald og frafaldsårsager på tværs af institutionens uddannelser og over hvilke fælles udfordringer og hvilke særlige udfordringer der findes for uddannelserne. Data kan også bruges til at sammenligne frafaldet og dele viden på tværs af uddannelser, og det kan være til gavn for den enkelte uddannelse at kunne sammenligne sig med andre.

Data om uddannelsernes frafald indgår også i udviklingskontrakter, ressourceregnskaber og resultatlønskontrakter på ledelsesniveau. Til disse formål kan tal om frafaldets omfang fremover i højere grad trækkes fra centrale registre. De centrale registre bygger imidlertid stadig på de registreringer af frafald som den enkelte uddannelse foretager.

Dokumentation af frafald til andre kan dreje sig om spørgsmål som:

- Hvor stort er uddannelsens frafald (opgjort i tal der er sammenlignelige med andre uddannelser)?
- Hvor mange af de frafaldne studerende starter på en anden uddannelse (opgjort i tal der er sammenlignelige med andre uddannelser)?
- Hvordan har uddannelsens frafald udviklet sig?
- Hvad gør uddannelsen for at modvirke frafaldet – og hvordan påvirker disse tiltag frafaldet?

Gennemførelse som kvalitetsområde i det fælles kvalitetssystem på University College Lillebælt

Det fælles kvalitetssystem på University College Lillebælt tager udgangspunkt i akkrediteringskriterierne for eksisterende uddannelser. Gennemførelsesandelen er et område der skal arbejdes med i kvalitetssikringen af uddannelserne. Uddannelserne skal derfor i kvalitetsmodellen

forholde sig til deres gennemførelsesandel og til om den er større eller mindre end landsgennemsnittet. Desuden skal uddannelserne udarbejde en handlingsplan hvis gennemførelsesandelen er lille, og fremlægge evalueringer af aktiviteter der skal øge gennemførelsen.

TIPS TIL PROFESSIONSHØJSKOLEN

Det overordnede professionshøjskoleniveau har et ansvar for tydeligt at formidle formålet med og forventningerne til uddannelsernes frafaldsundersøgelser, især hvis professionshøjskolen har fælles retningslinjer for frafaldsundersøgelser. Helt overordnet er det vigtigt at det står klart for uddannelserne i hvilken grad frafaldsundersøgelserne skal udarbejdes for at professionshøjskolen kan få et overblik, og i hvilken

grad det er formålet at uddannelserne selv skal kunne bruge undersøgelse til udvikling og til at opnå viden.

Det har betydning for hvem der har ansvaret for at frafaldsundersøgelserne bliver gennemført, analyseret og brugt, og for hvem der følger op på undersøgelse og foretager de ændringer som undersøgelse peger på som nødvendige for at fremme fastholdelsen af de studerende.

SKEMAET GIVER ET OVERBLIK OVER FORSKELLIGE BRUGERE, BRUGSSITUATIONER OG FOKUSOMRÅDER KNYTTET TIL FORSKELLIGE FORMÅL MED FRAFALDSUNDERSØGELSER.

FORMÅL	BRUGERE	EKSEMPLER PÅ BRUGSSITUATION	UNDERSØGELSERNES FOKUS
Styring og ressourceprioritering på uddannelsen	Ledelsen på uddannelsen	Budgetlægning Prioritering af midler til undersøgelser og tiltag	Status og overblik over frafaldets omfang og udvikling på uddannelsen Hvad er problemets overordnede omfang og karakter?
Udvikling af tiltag for at mindske frafaldet på uddannelsen	Ledelsen, studievejledere, studiekoordinatorer, praktikkoordinatorer og undervisere på uddannelsen	Udarbejdelse af en strategi mod frafald Udvikling af indsatsområder Fokus på frafaldstruede studerende i det daglige	Detaljeret viden om frafaldet på den enkelte uddannelse Hvordan løses problemet?
Dokumentation af frafaldet til andres brug	Professionshøjskolen (overordnet niveau) Andre brugere, fx: Undervisningsministeriet Akkrediteringsmyndighed Politikere	Sammenligning af frafald på tværs af uddannelser på professionshøjskolen Udviklingskontrakter og ressourceregnskab Resultatlønskontrakter for ledere Akkreditering	Status og overblik over udviklingen i frafaldssituationen opgjort ensartet og sammenligneligt på tværs af uddannelser Hvordan ser billedet ud i en større sammenhæng på tværs af uddannelser?

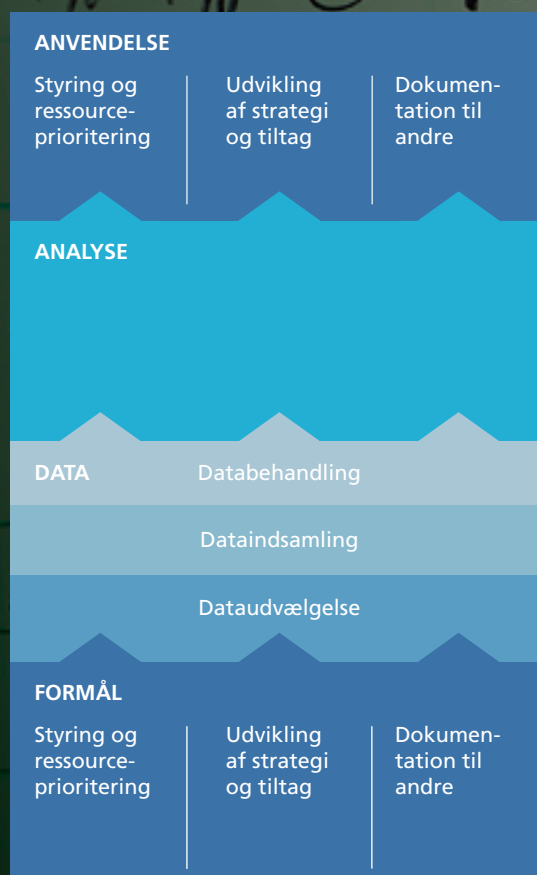
Data i undersøgelsen

Frafaldet skal overvåges løbende hvis man skal kunne følge udviklingen år for år og se hvordan frafaldet ændrer sig. En løbende overvågning giver en umiddelbar pejling af hvordan det går, og en mulighed for at reagere hvis frafaldet stiger. Dataindsamlingen kan derfor foretages som en løbende overvågning hvor data om frafald indsamles løbende og på en måde så de er sammenlignelige fra år til år. En løbende overvågning er et godt udgangspunkt for at nå de tre formål skitseret i dette hæfte.

På de følgende sider kan I læse om tre vigtige trin når I skal indsamle data til en løbende overvågning, og om hvilke overvejelser man bør gøre sig på hvert af disse trin:

- **Dataudvælgelse:**
Hvilke data skal vi indsamle?
- **Dataindsamling:**
Hvilke metoder skal vi bruge til at indsamle data?
- **Databehandling:**
Hvordan registrerer og behandler vi data så vi kan analysere dem bagefter?

Tre trin i dataindsamlingen

Når I indsamler data til frafaldsundersøgelsen, er der tre vigtige trin i arbejdet. Først skal I vælge hvilke data der skal indsamles, dernæst skal I finde ud af hvordan I vil indsamle data, og endelig skal I finde en god måde at registrere og behandle data på så de kan bruges i en analyse.

5

10

10

10

\sum

10

10

10

10

1:09:42

1:34:00

1:35

02

03:42

2/10

75

3

10

414

Hvilke data skal vi indsamle?

Når I overvåger frafaldet, er det en fordel at foretage en kvantificering. Det vil sige at I ser på hvordan frafaldet fordeler sig inden for nogle variable som I selv udvælger. I ser fx på hvor stor en procentdel af frafaldet der finder sted på 1. semester, og hvor stor en procentdel der finder sted senere i uddannelsen, eller hvor mange af de studerende der starter på en anden uddannelse, og hvor mange der ikke gør. Når I skal indsamle data til undersøgelsen, er første skridt at finde ud af hvilke data I vil indsamle: Hvilke variable skal overvåges, og hvilke kategorier skal frafaldet opgøres i? Hvor mange og hvilke variable der skal indgå i overvågningen, afhænger af hvordan undersøgelsen skal bruges.

Data til styring og prioritering af ressourcer

For at ledelsen skal kunne bruge overvågningen til at styre og prioritere ressourcer, skal I vælge hvilke variable der skal bruges som information til ledelsen. Det skal være et overskueligt antal vigtige variable, og det skal være de variable hvis udvikling I ønsker at følge løbende uanset om frafaldet er stort eller lille.

Data til udvikling af tiltag mod frafald

Hvis I skal udarbejde en strategi for at nedbringe frafaldet på uddannelsen, vil I sandsynligvis have brug for at indsamle mere detaljerede data end de data ledelsen har

brug for til den overordnede styring. I kan udvide den løbende overvågning med mere detaljerede data hvis I gerne vil kunne følge deres udvikling. I kan også arbejde med at kvalificere og supplere data i overvågningen, fx ved at foretage supplerende undersøgelser af særlige områder eller ved at inddrage kvalitativ viden og erfaringer om frafald sammen med overvågningsdata.

Data til dokumentation af frafald til andres brug

For at I kan bruge den løbende overvågning til at levere dokumentation af frafaldet til andres brug, skal I sørge for at overvågningen resulterer i præcis de data I skal afrapportere. Det kræver en høj grad af datadisciplin hvis tallene skal kunne bruges og sammenlignes på tværs. Det vil sige at I skal være bevidste om præcis hvilke data der efterspørges som dokumentation i forskellige sammenhænge, hvilke frafaldsdefinitioner der bruges, og hvordan data skal indsamles og opgøres for at de kan bruges.

Forskellige data kan indgå i overvågningen

Det er forskelligt hvor omfattende data I vil inddrage i overvågningen. Som minimum må I som uddannelse følge omfanget af frafaldet så I kan se om det stiger eller falder år for år. Men I kan med fordel inddrage andre data som giver jer mulighed for at opnå en større viden om frafaldet.

Hvilke studerende falder fra?

Frafaldsundersøgelser kan give et billede af hvilke studerende der falder fra. De gør det muligt at identificere om der er særlige grupper af studerende som I skal være opmærksomme på, og som har brug for særlige tiltag. Ud fra en overvågning af en række baggrundskarakteristika for de studerende kan I tegne en profil af de frafaldne studerende.

Eksempel på baggrundskarakteristika i en profilanalyse

- Køn
- Alder
- Optagelsesgrundlag (fx: stx, htx eller hhx, kvote 1- eller kvote 2-ansøgere)
- Udenlandske eller danske studerende
- Studerende på forskellige ordninger, fx dispensationer eller webbaseret udbud af uddannelsen
- Forskellige hold.

Hvornår falder de studerende fra?

Det er en god ide at overvåge hvornår de studerende falder fra, og om der er særlige semestre eller elementer i uddannelsen som giver problemer. Det giver et præj om hvor og hvornår man skal sætte ind.

Hvorfor falder de studerende fra?

Det er vigtigt at vide hvorfor de studerende falder fra, så man kan gøre det bedste for at forebygge det. Der er fx forskel på hvad man kan gøre ved frafaldet hvis det skyldes forhold på uddannelsen, og hvad man kan gøre hvis det skyldes forhold hos den enkelte studerende.

Profilanalyse viste frafald blandt kvinder fra gymnasiet

Gennem en profilanalyse af frafaldne studerende opdagede Den sociale Højskole i Odense at uddannelsen har et særligt stort frafald blandt unge kvinder der kommer direkte fra det almene gymnasium. Uddannelsen er typisk ikke i kontakt med denne type studerende inden studiestart, hvilket fik uddannelsen til at se nærmere på hvad den kunne gøre for at de unge kvinder blev på studiet.

Frafald først og sent i uddannelsen bekæmpes på forskellige måder

Læreruddannelsen i Silkeborg er optaget af hvordan frafaldet på uddannelsen fordeler sig på forskellige semestre. Frafald sent i uddannelsen bør ifølge læreruddannelsen i højere grad forhindres ved at skabe generel trivsel og støtte for de studerende der har behov for det. Et stort frafald i begyndelsen af uddannelsen er et tegn på at uddannelsen skal kvalificere arbejdet med rekruttering og studiestart

Forskellige typer af frafaldsårsager

Det kan være en fordel overordnet at kunne opdele frafaldet i den type frafald der skyldes forhold på uddannelsen som man kan ændre på direkte, og den type frafald som skyldes udefrakommende forhold som kræver andre former for tiltag. På et overordnet niveau kan man inddele årsagerne til frafald i tre hovedkategorier:

- Forhold på uddannelsen som skubber den studerende ud, fx det sociale miljø, fagenes kombination af teori og praksis eller praktikken.
- Forhold i den studerendes liv som skubber den studerende ud, fx sygdom eller manglende faglige forudsætninger.
- Forhold som trækker den studerende væk fra uddannelsen, fx at hun eller han starter på en anden uddannelse eller har fået job.

Årsagskategorier på flere niveauer

I en løbende overvågning hvor I sammenligner udviklingen år for år, er det nødvendigt på forhånd at definere nogle kategorier for frafaldsårsager som kan indgå i undersøgelsen. Årsagskategorierne kan defineres på forskellige detaljeringsniveauer alt efter jeres behov. Nogle uddannelser vælger nogle overordnede årsagskategorier som skaber et godt overblik og kan bruges til at styre ressourcer og dokumentere de overordnede tendenser i frafaldet. Samtidig har de en række mere detaljerede underkategorier som kan give et mere nuanceret billede af hvorfor de studerende falder fra, hvilket kan være nødvendigt når man skal vælge tiltag mod frafald.

Få mere at vide

Når det handler om at undersøge årsager til frafald, kan det nogle gange virke for begrænsende at skulle holde sig inden for allerede fastlagte årsagskategorier. Det kan være nødvendigt at spørge på andre måder for at få en større forståelse af hvad der egentlig ligger bag frafaldet. Her er nogle forskellige muligheder:

- **Åbne svarmuligheder kan nuancere billedet.**
Data om frafaldsårsager kan indsamles mere åbent, fx ved hjælp af åbne svarkategorier i et spørgeskema hvor den studerende ikke skal sætte kryds ud for angivne frafaldsårsager, men kan formulere årsagen med sine egne ord. På samme måde kan en åben samtale med den studerende give vedkommende mulighed for selv at formulere årsagen til frafaldet. En mere åben undersøgelse af frafaldsårsager kan være et nødvendigt forarbejde for at I kan finde ud af hvilke årsagskategorier der skal indgå fast i overvågningen.
- **Spørg den studerende hvad der eventuelt kunne have forhindret frafaldet.**
En anden mulighed for at finde ud af hvad frafaldet skyldes, er at spørge den studerende om frafaldet kunne have været undgået under andre betingelser, fx hvis den studerende havde vidst mere om studiet inden studiestart, hvis studiemiljøet på holdet havde været bedre, eller hvis den studerende havde fået mere støtte undervejs.
- **Bed den studerende om at vurdere forskellige forhold på studiet.**
Endnu en tilgang til at få indblik i årsager til frafald kan være at bede om de frafaldne studerendes vurdering af forskellige forhold på studiet. Synes de fx at gruppearbejdet eller praktikforløbet har været tilfredsstillende?

Eksempler på overordnede årsagskategorier

- Forhold i forbindelse med studiet
- Forhold i forbindelse med praktikken
- Anden uddannelse
- Familiemæssige eller personlige årsager
- Helbredsmæssige årsager
- Økonomiske årsager
- Geografiske eller bolig-mæssige årsager
- Arbejde
- Andre forhold

Eksempel på hvordan årsagskategorier kan niveauopdeles

1. Forhold der er knyttet til uddannelsen
 - 1.1. Forhold i forbindelse med undervisningen
 - 1.1.1. Forhold i forbindelse med undervisningens tilrettelæggelse
 - 1.1.2. Forhold i forbindelse med underviserne
 - 1.1.3. Det faglige niveau – for højt eller for lavt
 - 1.1.4. Arbejdsbyrden – for stor eller for lille
 - 1.1.5.
 - 1.2. Forhold i forbindelse med praktikken
 - 1.2.1.
 - 1.3. Forhold i forbindelse med det sociale miljø
 - 1.3.1.
2. Forhold der er knyttet til den enkelte studerende
 - 2.1.
3.

TJEKLISTE TIL GOD DATAUDVÆLGELSE:

- Find ud af hvilke informationer ledelsen skal bruge for at kunne prioritere og træffe beslutninger. Vælg kun de vigtigste forhold og forhold det giver mening at følge over længere tid. Disse data skal indsamles fast når studerende falder fra.
- Hvis I skal udvikle en strategi for fastholdelse, kan I overveje i en periode eller på mere fast basis at bruge underkategorier og indhente data der giver et mere detaljeret billede af frafaldet. Foretag en niveaudeling i undersøgelsen hvor I skelner mellem informationer til løbende overblik og informationer I ønsker at kunne dykke dybere ned i.
- Sørg for at finde ud af præcis hvilke forhold I evt. skal kunne afrapportere til andre.
- Fokuser på de variable som I mener har betydning for frafaldet. Tag udgangspunkt i de hypoteser I har om frafald, hvem der falder fra og hvorfor.
- De variable I udvælger til at indgå i undersøgelsen, skal være dækkende for frafaldet. De årsager til frafald I støder på, skal kunne rummes i overvågnings årsagskategorier.
- Vær præcise med at definere forskellige årsagskategoriers indhold så de kan bruges til at kategorisere de studerendes frafald. Det er vigtigt at alle de medarbejdere der på forskellig vis er involveret i at gennemføre eller bruge undersøgelsen, har samme forståelse af hvad de forskellige kategorier dækker over.
- Vurder jævnligt om de variable I overvåger, er de rigtige. På den ene side er det vigtigt at I er konsistente i dataindsamlingen, da I ellers ikke har mulighed for at sammenligne data fra år til år. På den anden side er det vigtigt at I løbende forholder jer til om de data I indsamler, er både nødvendige og tilstrækkelige efterhånden som I oparbejder en større viden om frafald. På den måde kan I tage højde for eventuelle forandringer, fx ændringer i ungdoms- og studiekulturen, optagelseskrav eller nye tiltag på uddannelsen.

Fælles frafaldskategorier for flere uddannelser

Nogle professionshøjskoler har en fælles model for hvilke variable og kategorier der skal gå igen i alle uddannelsernes løbende overvågning af frafaldet. Formålet kan være at give professionshøjskolen et sammenligneligt datagrundlag for hele institutionens frafald. Et andet formål kan være at hjælpe den enkelte uddannelse ved at stille en fælles model til rådighed i stedet for at uddannelserne selv skal udvikle en model hver især.

Hvis professionshøjskolen har en fælles model for hvilke variable og årsagskategorier der skal bruges i frafaldsundersøgelser, er det en fordel at I på uddannelserne integrerer modellen med jeres egen undersøgelsespraksis. I skal undgå at foretage to forskellige overvågninger samtidig, men I vil muligvis have brug for at supplere med nogle ekstra variable eller kategorier der tager højde for lokale forhold, og som er vigtige at have med i overvågningen.

TIPS TIL PROFESSIONSHØJSKOLER MED FÆLLES ÅRSAGSKATEGORIER

- Gør det klart i hvilken grad formålet med en fælles model er at give uddannelserne et redskab de kan bruge efter behov, eller om I skal kunne sammenligne data på tværs af institutionen og derfor har brug for at uddannelserne anvender de fælles årsagskategorier. Hvis der er uklarhed om formålet med undersøgelserne, er der risiko for at uddannelserne bruger tid på at indsamle information som hverken I eller uddannelserne har brug for.
- Overvej evt. at skelne mellem variable der skal registreres på en bestemt måde som er ens for alle uddannelser, og variable som uddannelserne kan tilpasse til deres eget behov. Find sammen med uddannelserne ud af hvilke forhold der skal kunne sammenlignes, og hvilke det er ligegyldigt at kunne sammenligne på tværs.
- Vejled uddannelserne i hvordan de skal indsamle og opføre data. Det er vigtigt at det gøres på samme måde alle steder hvis man vil have data som kan sammenlignes på tværs.
- Find en god form for tilbagemelding til uddannelserne så de har mulighed for at sammenligne sig indbyrdes og får noget ud af de fælles registreringer.

Løbende overvågning fungerer som alarm på Den sociale Højskole i Odense

Den sociale Højskole i Odense overvåger nøje forskellige aspekter af frafaldet på uddannelsen. Sammen med fem andre socialrådgiveruddannelser har uddannelsen udvalgt de variable som uddannelserne hver især overvåger så de kan sammenligne deres frafald indbyrdes. Der udarbejdes en statistik hvor data løbende indføres når en studerende falder fra. Statistikken trækkes ud en gang om året, og ledelsen og studievejledningen analyserer tallene sammen. Ledelsen bruger overvågningen til at få et overblik over frafaldets omfang, karakter og udvikling og bruger disse data til løbende at

vurdere om der skal sættes ekstra ressourcer ind over for frafald. Det er vigtigt for ledelsen at de samme relevante parametre bruges år efter år så den kan følge udviklingen og opdage eventuelle udsving. Systemet alarmerer ledelsen hvis der pludselig sker ændringer i frafaldet, og typisk reagerer ledelsen ved at forsøge at identificere eventuelle bagvedliggende årsager til at frafaldet stiger eller ændrer karakter.

Hvilke metoder bruges til at indsamle data?

I kan bruge forskellige metoder til at indsamle data. Ofte beder man de studerende om at udfylde et spørgeskema når de afbryder uddannelsen, eller studievejlederen kan have en samtale med de studerende der ønsker at afbryde studiet. Der er både fordele og udfordringer ved de to metoder som det fremgår af boksen nedenfor.

Uanset hvilken metode I vælger, kan det være en udfordring at få svar fra studerende der har afbrudt studiet, fordi deres interesse i at være i kontakt med studiet ikke længere er så stor. Find ud af hvad I vil gøre for at få svar fra så mange frafaldne studerende som muligt.

FORDELE OG UDFORDRINGER VED SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE OG SAMTALE

SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE	SAMTALER
<p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none">– Giver sammenlignelige data fordi alle studerende stilles nøjagtig de samme spørgsmål– Gør det nemmere at registrere og kvantificere data fordi I allerede har kategoriseret årsager til frafald gennem spørgsmålene	<p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none">– Giver en nuancering og uddybning af hvorfor den studerende falder fra, og viser måske også andre årsager til frafald end dem I selv har forudset at spørge til– Hjælper med at afklare om uddannelsen kan gøre noget for at hjælpe den studerende med at blive på studiet eller med at komme videre til en anden uddannelse
<p>Udfordringer</p> <ul style="list-style-type: none">– De studerende fortæller ikke om årsager til frafald som I ikke spørger om. Det kan afhjælpes gennem åbne svarkategorier hvor de studerende selv beskriver hvorfor de falder fra, og hvad uddannelsen kunne have gjort for at forebygge det– Det kan være vanskeligt at få en tilstrækkeligt høj svarprocent	<p>Udfordringer</p> <ul style="list-style-type: none">– Det kan kræve mere at få registrere og behandle data fra samtalen så data kan kvantificeres og sammenlignes. Det kan afhjælpes ved at man strukturerer samtalen i temaer eller kategorier og husker at få spurgt systematisk om de vigtige forhold der indgår i undersøgelsen– Det kan være vanskeligt at få alle studerende til at møde op til en samtale

TJEKLISTE TIL GOD DATAINDSAMLING

- Er det klart hvem der har ansvaret for at indsamle viden om frafald og hvordan? Bliver alle studerende tilbudt samtale eller deltagelse i en spørgeskemaundersøgelse uanset hvem de er i kontakt med ved udmeldingen?
- Hvad gør I for at få kontakt til de studerende der melder sig ud pr. e-mail, eller som slet ikke melder sig ud, men bare bliver væk? Har I en fast procedure for hvordan I kontakter disse studerende?
- Hvis I har valgt at bruge et spørgeskema som dataindsamlingsmetode, hvordan kan I da bedst få de studerende til at besvare spørgeskemaet? Skal de have det pr. post eller e-mail? Sender I en frankeret svarkuvert med hvis de får spørgeskemaet med posten?
- Har I sikret at de studerende forstår spørgsmålene i et eventuelt spørgeskema? I kan fx foretage en pilottest for at afprøve skemaet på nogle studerende inden I tager det i brug.
- Hvis I har valgt at bruge samtale som dataindsamlingsmetode, har I så sikret jer at de personer der skal indsamle data gennem samtaler, ved hvilke data det er vigtigt at indsamle?
- Får I opsamlet data fra samtaler, fx gennem notater eller referater, som kan bruges i en efterfølgende databehandling og analyse?

Den sociale Højskole har succes med både samtale og spørgeskema

På Den sociale Højskole i Odense prøver man at få alle studerende der enten afbryder uddannelsen, eller som undervisere eller studievejledere fornemmer er på vej til at afbryde uddannelsen, til at deltage i en samtale med studievejledningen. Samtalen har to formål: For det første at finde ud af om man kan få den studerende til at fortsætte studiet – der kan fx være nogle muligheder den studerende ikke kender til, fx it-baseret støtte. For det andet at foretage uddannelsens frafaldsundersøgelse hvis den studerende vil afbryde uddannelsen. I så fald er der tale om en udslusningssamtale, og studievejlederen giver den studerende et spørge-

skema i forbindelse med samtalen. De studerende får skemaet til samtalen fordi højskolen ønsker en høj svarprocent. Uddannelsen vurderer at studievejledernes tætte kontakt med de studerende i det daglige er afgørende for at forholdsvis mange studerende vælger at komme til samtale både inden de tager den endelige beslutning om at forlade uddannelsen, og når de har besluttet at forlade uddannelsen. Hvis en studerende der holder op på uddannelsen, ikke kommer til samtale, sender uddannelsen spørgeskemaet, ringer til vedkommende eller begge dele.

Hvilke metoder bruges til at registrere og behandle data?

Når I har indsamlet data til den løbende overvågning om hver enkelt studerende der falder fra, er det vigtigt at I har et system hvor I kan samle og behandle data på tværs og få overblik over dem. Det er forudsætningen for at I senere kan foretage en analyse der gør jer klogere på frafaldet.

Uanset om data stammer fra spørgeskemaer eller samtaler, skal de studerendes besvarelser registreres i de kategorier I har valgt for jeres undersøgelse, så I kan sammenligne og analysere svarene. Det kan være et større arbejde at behandle data fra en samtale end fra et spørgeskema hvor man kan overføre svarene direkte.

Brug mulighederne i de studieadministrative systemer

Mange uddannelser bruger det studieadministrative informationssystem SIS til at registrere og opsamle data når de

overvåger frafaldet. Andre bruger andre administrative systemer.

Der er flere fordele ved at bruge de studieadministrative systemer. For det første bruger I i forvejen det administrative system til løbende at registrere data om de studerende, ligesom I registrerer ophør her. Derudover indeholder systemet baggrundsoplysninger om de studerende fra Den Koordinerede Tilmelding så I kan få informationer om hvem der falder fra – opdelt i fx køn, alder optagelsesbaggrund. I kan nemlig trække data ud fra SIS og eventuelt efterbehandle dem i Excel for at krydse forskellige oplysninger om de studerende der er faldet fra. Endelig kan man registrere frafaldsårsager i et system som SIS hvor man kan skrive frafaldskoder og noter selvom man ikke må registrere personfølsomme data.

Hvis en professionshøjskole har udarbejdet fælles retningslinjer for frafaldsundersøgelser eller fælles koder for frafaldsårsager, vil de ofte være forankret i SIS. Dermed kan data trækkes ud både af uddannelsen og af professionshøjskolen og sammenlignes på tværs af uddannelser. Nogle professionshøjskoler har en række frafaldskoder i SIS som er fælles for alle uddannelserne, og derudover er der mulighed for at de enkelte uddannelser kan udarbejde ekstra frafaldsnoter i SIS som passer til deres behov.

Undgå at data falder mellem to stole

Hvis I som uddannelse allerede har et system for frafaldsundersøgelser som ikke er baseret på SIS, og I samtidig skal registrere frafald i SIS som led i professionshøjskolens fælles frafaldsopgørelse, kan der opstå nogle udfordringer fordi de to systemer ikke passer sammen. Det kan i værste fald betyde at den viden I har om frafald på uddannelsen, ikke bliver opsamlet retvisende i professionshøjskolens fælles frafaldsopgørelse. Det kan fx være en udfordring hvis I undersøger frafaldet med anonyme spørgeskemaer, da SIS kræver at data knyttes til de studerendes cpr-nummer. Hvis det er tilfældet, vil det ikke være muligt at overføre viden om frafaldsårsager til det fælles system. Det betyder måske at frafaldet registreres som "frafald uden årsag" selvom I faktisk kender årsagerne, og sådanne oplysninger er svære for professionshøjskolen at bruge. I kan derfor være nødt til at foretage nogle tilpasninger, fx i den måde I indhenter og opgør data på, for at kunne bruge SIS.

TIPS TIL AT REGISTRERE DATA

- Sørg for en god kommunikation der sikrer at det er klart hvordan de indsamlede data skal registreres i systemet. Der kan ske fejl i registreringen hvis det ikke er den samme person der både indsamler og registrerer data.
- Registrer data i de kategorier I har valgt at inddrage i undersøgelsen, og ikke som enkelttilfælde. Hvis I fx noterer den præcise frafaldsårsag for hver studerende (fx afbrudt uddannelsen på grund af dårlig ryg), bliver det svært at få et overblik. Saml årsagerne i afgrænsede kategorier (fx sygdom).
- Tilpas de kategorier I registrerer i til jeres egne behov, men sørg for at I også kan bruge registreringerne til at opfylde de krav som andre stiller til informationer om jeres frafald – fx det overordnede professionshøjskoleniveau.
- Overvej løbende om der er behov for at I reviderer de kategorier I registrerer i. De skal passe til de data I har valgt som de vigtigste at indsamle og følge lige nu. Måske giver åbne svarmuligheder og kvalitative opsamlinger på samtaler ny viden som gør at registreringspraksis skal ændres.
- Sørg for at foretage løbende dataudtræk som skal bruges til analysen hvor I ser på hvordan frafaldet fordeler sig på jeres *uddannelse*.
- Hvis I registrerer i SIS, skal I vide hvordan I efterfølgende kan trække data ud og behandle dem på tværs.

Arbejdet med fælles kategorier på Pædagogisk Socialfaglig Højskole under VIA University College

Læreruddannelsen i Silkeborg har deltaget i et udvalgsarbejde om fælles frafaldsopgørelser og årsagskategorier på tværs af uddannelserne på Pædagogisk Socialfaglig Højskole. Erfaringerne er at det er givtigt, men også udfordrende at arbejde med frafaldsundersøgelser på tværs af uddannelser.

Det er givtigt at være åben om sit frafald og kunne drøfte tendenser og forskelle med andre uddannelser, og dette kræver fælles systemer og forståelse. Det er desuden en fordel at kunne samle kræfterne om arbejdet og gøre brug af hinandens erfaringer så alle ikke skal opfinde de samme ting hver især. Det er dog også en udfordring at definere årsags-

kategorier for frafaldet som er dækkende uden at være overlappende. Dernæst er det en udfordring at implementere systemet på de enkelte uddannelser så der sker en systematisk og ensartet registrering som efterfølgende giver sammenlignelige data. Her spiller de studieadministrative medarbejdere en vigtig rolle, og de skal være fortrolige både med hvordan SIS kan bruges til frafaldsopgørelser, og med hvordan frafaldet skal registreres systematisk. Næste skridt i udvalgsarbejdet bliver at finde ud af hvordan der skal analyseres og følges op på undersøgelserne, og hvordan uddannelserne kan bruge hinanden og dele erfaringerne i dette arbejde.

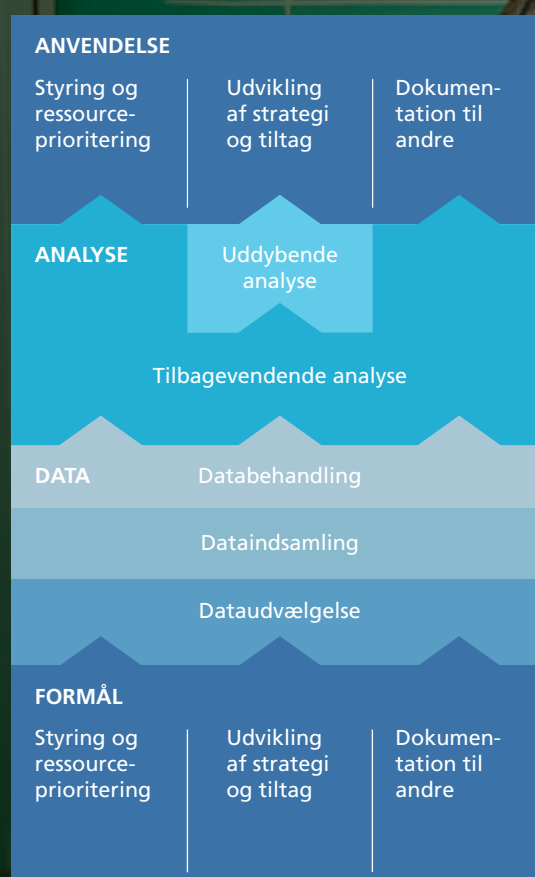
Analyse af data

Analyse og opfølgning er to vigtige elementer i en frafaldsundersøgelse, og det er trin man skal igennem for at få det fulde udbytte af undersøgelsen. Der er forskel på hvor grundigt man behøver at analysere data, afhængigt af hvad man skal bruge undersøgelsen til. Hvis man fx har brug for at dokumentere frafaldets omfang, kan man måske nøjes med at trække tal ud uden at analysere dem nærmere. Men hvis man gerne vil vide mere om frafaldet fordi man vil indlede en indsats mod det, har man brug for at foretage en mere uddybende analyse.

I kan skelne mellem to typer af analyser. For det første en systematisk tilbagevendende analyse, fx hvert semester eller hvert år, hvor I kigger på de mere overordnede tendenser i frafaldet og får et overblik over udviklingen. For det andet en mere uddybende analyse hvis I har behov for at forstå årsagerne til frafaldet for at finde ud af hvilken strategi og hvilke initiativer I skal sætte i gang for at mindske frafaldet.

På de næste sider beskriver vi hvad der kan indgå i henholdsvis en tilbagevendende analyse af frafaldet og en mere uddybende analyse af frafaldet.

To trin i dataanalysen

Den tilbagevendende analyse af de overordnede tendenser i frafaldet er nødvendig og ofte også tilstrækkelig i forhold til styrings- og dokumentationsbehov, mens udvikling af tiltag mod frafald ofte vil kræve en uddybende analyse der bygger oven på og uddyber den tilbagevendende analyse.

$$F_n = m \frac{v_A^2}{S_A}$$

$$\Rightarrow F_n = 1500 \cdot \frac{27.78^2}{400}$$

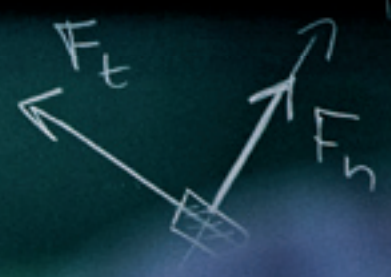
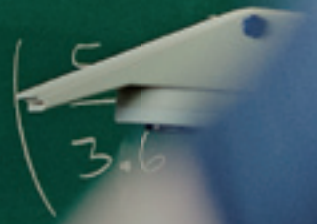
$$\underline{F_n = 2894 \text{ N}}$$

$$v_c = 50 \text{ km/h}$$

$$S_c = 80 \text{ m}$$

$$\Rightarrow v_c^2 - v_A^2$$

Tilbagevendende analyse

For at ledelsen skal kunne bruge data til at få et overblik over uddannelsens frafald, kræver det en analyse af data – tallene taler ikke for sig selv, men skal analyseres og fortolkes. Den tilbagevendende analyse af frafaldet bygger på udtræk af data fra den løbende overvågning og skal have en fast kadence så ledelsen kan bevare overblikket og blive opmærksom på eventuelle forandringer.

Analysens formål er for det første at kunne vurdere om frafaldet er på et acceptabelt niveau, eller om I skal gøre en ekstra indsats, og hvilken ekstra indsats analysen i så fald skal følges op af. For det andet er det relevant i den tilbagevendende analyse at holde øje med om der sker væsentlige forandringer i typen af frafald.

Hvis I skal kunne vurdere om frafaldet har ændret sig, og om I bør reagere, er det vigtigt at følge udviklingen og gentage den samme analyse år for år – også selvom I ikke synes at I har et problem med frafald.

Hvornår er frafaldet for stort?

Når I skal vurdere om I har et frafaldsproblem som I skal gøre noget ved, vil I sandsynligvis også drøfte hvor stort et naturligt eller acceptabelt frafald er hos jer. De fleste

uddannelser er enige om at det ikke er realistisk og måske heller ikke ønskeligt at frafald helt undgås. Nogle uddannelser mener at det naturlige frafald ligger mellem 10 % og 15 %, men det svinger selvfølgelig fra uddannelse til uddannelse.

Selvom I tager højde for et vist naturligt frafald, er det vigtigt at I løbende drøfter og udfordrer opfattelsen af det naturlige eller acceptable frafaldsniveau og ikke låser jer fast på en uafprøvet forestilling om frafaldets passende omfang. Hvis I fx har haft et stabilt frafald på ti studerende i forbindelse med praktikken, kan det være det naturlige frafald, men det kan også være at der er grund til at spørge om det faktisk kunne være mindre.

Når I skal vurdere om frafaldsniveauet er acceptabelt, er det vigtigt at have et sammenligningsgrundlag. I kan sammenligne data over en periode eller jeres egen uddannelse med andre uddannelser. Når man sammenligner med andre uddannelser, må man selvfølgelig tage højde for lokale forskelle der kan være afgørende for frafaldet, fx om uddannelsen ligger i et land- eller byområde. Desuden må man se på årsagerne til frafaldet og på i hvor høj grad det er noget uddannelsen kan ændre på, fx forhold på studiet eller de studerendes trivsel.

I analysefasen handler det om at omsætte informationer i form af data om frafaldet til viden om og vurderinger af situationen som giver mulighed for at tage de nødvendige beslutninger og handle ud fra disse.

De følgende spørgsmål er relevante at svare på i den tilbagevendende analyse som grundlag for en efterfølgende opfølgning:

ANALYSE

- Hvor stort er frafaldet?
- Hvad karakteriserer frafaldet overordnet? Fx kendetegn for studerende der falder fra, udsving mellem semestre og hold og hyppige frafaldsårsager.
- Hvordan ser frafaldet ud sammenlignet med tidligere år?
- Hvordan ser frafaldet ud sammenlignet med andre uddannelser?

VURDERING

- Er vores frafaldsniveau acceptabelt?
- Er vi tilfredse med vores frafaldsniveau i forhold til de årsager der er til frafald, og de muligheder vi har for at mindske frafaldet?
- Kan vi se om eventuelle igangsatte initiativer ser ud til at påvirke frafaldet?

BESLUTNING OM HANDLING

- Tyder tallene på at vi skal gøre en særlig indsats eller foretage uddybende undersøgelser?
- Hvilke områder skal vi gøre noget ved eller undersøge nærmere?
- Hvordan skal det ske, og hvem skal gøre hvad?
- Hvilke ressourcer skal sættes af?

Uddybende analyse

Den uddybende analyse skal I foretage hvis I har brug for at udvikle en strategi med tiltag mod frafald. I den uddybende analyse går I et skridt videre i analysen af data. I foretager en uddybende analyse hvis den tilbagevendende analyse viser at I har brug for at gøre noget ved frafaldet. Det kan være en fordel at gentage analysen for at følge op på om strategier og initiativer som I sætter i gang på baggrund af analysen, har den ønskede virkning.

I den uddybende analyse skal I foretage en grundigere analyse af data fra overvågningen og kvalificere resultaterne af den tilbagevendende analyse. I er muligvis nødt til at supplere med uddybende undersøgelser eller inddrage andre videnkanaler der kan give mere detaljeret og

handlingsorienteret viden om frafaldet. Det kan både være viden som allerede findes på uddannelsen, eksterne undersøgelser om frafald på forskellige uddannelsesområder og andre erfaringer udefra.

Tre spørgsmål er særligt vigtige

- Hvad skyldes frafaldet – hvordan kan vi forklare hvorfor de studerende falder fra?
- Hvad kan uddannelsen gøre for at mindske frafaldet?
- Hvilke studerende skal initiativerne rettes mod – særlige grupper af studerende eller særlige hold eller semestre?

Når I skal foretage og kvalificere den uddybende analyse, er der forskellige måder I kan gribe analysen an på. Tag fx udgangspunkt i følgende spørgsmål:

1 Hvad dækker de overordnede tendenser i overvågningen over?

Hvis I har opdelt frafaldet i årsagskategorier på forskellige detaljeringsniveauer, er det nu I skal se hvad de mere detaljerede data viser om de studerendes frafald. Bl.a. hvordan de frafaldne studerende vurderer forskellige elementer i uddannelsen, fx gruppearbejde, det sociale miljø og det faglige niveau.

2 Hvordan fortolker vi data?

Det vil være værdifuldt at bruge tid på at drøfte hvad data fra overvågningen viser, og bringe viden og erfaringer i spil for at fortolke resultaterne. Hvis I har åbne svar-muligheder i spørgeskemaet, eller hvis I har haft samtaler med studerende der afbrød uddannelsen, kan I få meget viden ud af at samle op på og analysere disse data kvalitativt. Hvis I har data fra samtaler med de studerende, kan I gennemgå disse noter eller referater fra samtalerne.

3 Har vi brug for flere uddybende undersøgelser?

Hvis I kan se af den løbende overvågning at I har problemer med frafaldet på et bestemt område, men ikke har information nok til at se hvad der skal gøres ved det, kan det være nødvendigt at foretage en uddybende undersøgelse af særlige forhold. I kan måske se at I har et særligt stort frafald på 1. semester eller på et særligt hold, men I kan ikke se hvad det skyldes. Det kan give anledning til at undersøge nogle forhold nærmere, fx ved at foretage fokus-gruppeinterview med studerende der er faldet fra, ved at inddrage flere temaer og spørgsmål i kommende frafaldsundersøgelser eller ved at tale med de studerende der stadig går på uddannelsen.

4 Skal vi inddrage andre undersøgelser af uddannelsen som ikke handler om frafald?

Det kan virke kunstigt at isolere tiltag mod frafald fra andre tiltag der sigter mod generelt at forbedre kvaliteten på uddannelsen. Og det kan virke begrænsende kun at bruge viden fra frafaldsundersøgelser når I skal udvikle en strategi for at nedbringe frafaldet. I kan inddrage andre undersøgelser fra jeres kvalitetsarbejde, fx tilfredshedsundersøgelser eller undervisningsmiljøvurderinger, da I måske her vil kunne finde nogle af svarene på hvad I kan forbedre for at mindske frafaldet på uddannelsen. Hvis I har undersøgt studenterprofilen på uddannelsen, kan en sådan undersøgelse også give input til arbejdet.

5 Hvem kan bidrage til at fortolke undersøgelsens resultater?

Når I foretager den uddybende analyse, kan I overveje om forskellige medarbejdere på uddannelsen, fx bestemte undervisere med særlige erfaringer eller funktioner, kan være med til at fortolke og kvalificere analysen yderligere. I kan også overveje at drøfte analysen med en gruppe studerende for at få deres fortolkning.

Følg op på analysen, og gennemfør strategien

Når I har foretaget en frafaldsanalyse, er det selvfølgelig vigtigt at få gjort noget ved de problemfelter som undersøgelsen afdækker. Det er en god ide at udarbejde en strategi eller handleplan for arbejdet og for de forandringer I ønsker på området. Strategien kan indeholde en beskrivelse og analyse af uddannelsens udfordringer på baggrund af frafaldsundersøgelsen, en vision eller målsætning for hvad I gerne vil opnå på området, og en beskrivelse af indsatser for at mindske frafaldet og for at nå målene. Desuden er det vigtigt at overveje hvem der har ansvar for at initiativerne bliver gennemført, og for at følge op på resultaterne af strategien.

Udvikling af strategi og indsatsområder for fastholdelse på Sygeplejerskeuddannelsen i Vejle

Sygeplejerskeuddannelsen i Vejle har på baggrund af frafaldsanalyser udviklet tre indsatsområder for at fastholde flere studerende: rekruttering og realistisk markedsføring, professionsidentitet i klinikken og social tilknytning. Indsatsområderne er blevet til bl.a. på baggrund af uddannelsens løbende overvågning af frafaldet som resulterer i forholdsvis detaljerede data. De åbne svarkategorier i spørgeskemaundersøgelsen har været en god kilde til viden.

For at udvikle indsatsområderne var det dog nødvendigt også at inddrage anden viden. Uddannelsen har foretaget en litteraturundersøgelse af frafald på sygeplejerskestudiet og trukket på viden fra studievejledernes samtaler med studerende der ville holde op. Uddannelsen peger på at navnlig viden fra samtalerne har et yderligere potentiale hvis uddannelsen fremover på en mere systematisk måde kan opsamle og analysere de data der kommer fra samtalerne.

Mindre frafald er hele uddannelsens opgave

Mange uddannelser fortæller at noget af det der gør den største forskel for studiemiljøet og fastholdelsen af de studerende, er at underviserne og medarbejderne har en tæt kontakt til de studerende og en fornemmelse af hvordan de har det og klarer sig på studiet. En studieadministrativ medarbejder der holder øje med om de studerende får meldt sig til eksamen, og som reagerer hvis de ikke gør, kan gøre en stor forskel. En person som holder øje med om de studerende er syge, og som måske ringer hjem hvis de ikke har været til undervisning længe, kan også betyde meget for studiegleden og følelsen af at høre til og blive lagt mærke til.

Det er vigtigt at ledelsen interesserer sig for fastholdelse og prioriterer arbejdet. Men det bedste er hvis alle i organisationen, ikke kun ledelsen og studievejledningen, oplever at de har et ansvar for at fastholde de studerende. En god fast-

holdelseskultur betyder at alle medarbejdere er bevidste om at det er et vigtigt område, og at der kan gøres noget aktivt.

Frafaldsundersøgelser kan skabe en god fastholdelseskultur

Frafaldsundersøgelserne kan være med til at opbygge en god fastholdelseskultur hvis man bruger resultaterne fra undersøgelserne til at sætte fokus på årsager til frafald og på muligheder for større fastholdelse.

Frafaldsundersøgelser giver viden om uddannelsens frafald, og det er meget vigtigt at den viden udnyttes og udbredes til de undervisere og medarbejdere der har den daglige kontakt til de studerende, og at den ikke bare forbliver hos de personer der foretager undersøgelserne. Det er ledelsens og studievejledernes opgave at sørge for udbredelsen.

Jo mere viden om frafald og frafaldsmekanismer den enkelte underviser og medarbejder har, desto flere muligheder har han eller hun for at opdage hvis en studerende er ved at falde fra, og for at reagere hurtigt. Frafaldsundersøgelser kan være med til at indsamle denne viden, og det er vigtigt at den bliver udbredt og brugt i organisationen.

Følg op på undersøgelsen, og drøft hvad resultaterne betyder for jeres praksis

For ledelsen er det vigtigt at overveje hvordan man kan formidle resultaterne af undersøgelserne bedst muligt til

underviserne og andre medarbejdere, og hvordan man kan sørge for at medarbejderne er med til at følge op på det undersøgelserne viser, bl.a. ved at drøfte resultaterne og de ændringer der skal ske i praksis for at uddannelsen kan få en højere gennemførelsesprocent. Man kan fx tage emnet op og tale om undersøgelserne på grunduddannelsesmøder for alle underviserne, på teammøder eller i en selvevaluering. Frafaldsundersøgelser skal bringes i spil, diskuteres og bruges. Det handler om at skabe ejerskab til og forankring af undersøgelserne som en vigtig del af det fælles viden- og udviklingsgrundlag på uddannelsen.

Opfølgning på frafaldsundersøgelser kan foregå på mange niveauer

På Den sociale Højskole i Odense kombineres forskellige måder at følge op og drøfte frafaldsundersøgelser på:

- **Årlig opfølgning på overvågning af overordnede tendenser.** I oktober mødes ledelse og studievejledning og kigger resultaterne fra den faste, løbende frafaldsundersøgelse igennem. Her foretages en benchmarking med andre socialrådgiveruddannelser på udvalgte parametre i forbindelse med frafald.
- **Månedlig status på frafald på de forskellige hold.** En gang om måneden mødes ledelsen og studievejlederen med den SIS-ansvarlige studiesekretær og gør status over frafaldet på de forskellige hold. Hvis der er hold hvor der ser ud til at være et større frafald end normalt, drøfter ledelse og studievejledere mulige årsager for at kunne gøre en særlig indsats over for holdet. Hvis der fx er problemer med det sociale eller undervisningsmæssige miljø på holdet, vil uddannelsen forsøge med fx indsatser der kan forenes med den øvrige undervisning. Det kan fx dreje sig om undervisning i gruppedannelse og gruppearbejde eller konflikthåndtering.
- **Løbende drøftelse af frafald og trivsel i semesterteam.** Uddannelsen har organiseret sig med et semesterteam for hvert hold som består af en underviser fra hvert af de fire fagområder på uddannelsen, seks studerende og en studievejleder. Holdets semesterteam mødes to-tre gange i løbet af semestret og drøfter bl.a. trivsel og frafald på holdet.
- **Løbende drøftelse af frafald, fastholdelse og trivsel på grunduddannelsesmøder.** På et månedligt grunduddannelsesmøde drøfter alle undervisere, studievejledere og ledelsen frafald hvis der er problematikker der er relevante for alle undervisere.
- **Frafald er med i underviserens MUS-samtale.** Frafald er et tema i underviserens MUS-samtale hvis der er særlige problemstillinger på de hold underviserne har.

Læreruddannelsen i Silkeborg lægger frafaldsdata på intranettet

På Læreruddannelsen i Silkeborg lægges de senest opdaterede frafaldstal på intranettet så både undervisere og studerende kan følge udviklingen. Det er vigtigt at det ikke kun er ledelsen der

kender omfanget af frafaldet på uddannelsen, men det kan være en udfordring at få alle undervisere til at være opmærksomme på emnet.

Bygningsingeniøruddannelsen i Horsens lægger vægt på fælles ansvar

På Bygningsingeniøruddannelsen i Horsens er det vigtigt for ledelsen at alle medarbejdere har ejerskab til en fælles målsætning om at holde frafaldet under 10 %. Undviserne skal være bevidste om hvad det betyder at miste en studerende – både for den enkelte studerende og for uddannelsens økonomi. Her er den uformelle videndeling på uddannelsen af stor betydning. Det betyder i praksis

at undervisere og studievejleder kender hver enkelt studerende og diskuterer om nogen ser ud til at have brug for ekstra støtte. I det uddannelsen ser ud til inden for de næste år at have en stigende tilgang af studerende, vil man bestræbe sig på at bevare denne nærhedskultur, fx gennem teamorganisering.

Tjekliste: 10 trin til gode frafaldsundersøgelser

- 1** Gør det klart hvad jeres frafaldsundersøgelser skal bruges til, og hvilke forskellige formål de har.
- 2** Skab ét samlet og integreret arbejde med at undersøge frafald på uddannelsen der integrerer de forskellige formål med og krav til undersøgelserne samtidig.
- 3** Overvåg frafaldet løbende. Udvalgte forhold i overvågningen skal analyseres og følges op inden for en fast kadence med fokus på status og udvikling i frafaldet. Det giver ledelsen og ansvarlige medarbejdere mulighed for hele tiden at vide hvordan det går med frafaldet, og hvordan de skal prioritere. Se på karakteren af frafaldet – hvem afbryder typisk uddannelsen, hvornår og hvorfor?
- 4** Tag højde for andres krav til dokumentation af frafald, så data kan sammenlignes på tværs af uddannelser. Integrer det i jeres undersøgelse.
- 5** Fastsæt procedurer for hvordan I systematisk indsamler information fra studerende der afbryder uddannelsen
- 6** Brug ét system til kvantificering og opsamling af oplysninger om frafald som gør det muligt at trække oplysningerne ud igen.
- 7** Sørg for at opretholde en høj datadisciplin. Det vil sige at I er konsistente i de variable og kategorier I sammenligner år for år, at I opgør frafaldsårsager ens og systematisk, og at I har en forståelse af hvad forskellige kategorier indeholder som er fælles for de der registrerer, analyserer og fortolker data.
- 8** Følg op på undersøgelserne, fx med en strategi for hvordan I vil mindske frafaldet. Lav de uddybende analyser og undersøgelser I har brug for, for at kunne udvikle initiativer mod frafald. Suppler også med øvrig viden i organisationen.
- 9** Skab en god fastholdelseskultur ved at I som organisation drøfter frafaldet sammen. Find ud af i hvilke fora drøftelserne kan finde sted, og sæt frafald på dagsordenen der hvor det er relevant.
- 10** Se frafaldsundersøgelser som en del af det samlede arbejde med at kvalitetssikre uddannelsen. Husk løbende at udvikle og forbedre uddannelsens frafaldsundersøgelse.

**FRAFALDSUNDERSØGELSER PÅ
PROFESSIONSBACHELORUDDANNELSERNE**

© 2010 Danmarks Evalueringsinstitut

Tekst

Katrine Strange

Design og produktion

BGRAPHIC

Foto

Thomas Søndergaard, Periskop

Der er fotograferet på følgende uddannelsesinstitutioner:
Bygningsingeniøruddannelsen i Horsens
(VIA University College)
Sygeplejerskeuddannelsen i Vejle
(University College Lillebælt)
Sygeplejerskeuddannelsen i Aarhus

Tak til alle ansatte og studerende
der medvirker på fotografierne.

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Bemærk

Danmarks Evalueringsinstitut sætter
komma efter Dansk Sprognævns
anbefalinger, dvs. at der som hovedregel
ikke sættes komma foran ledsætninger.

Bestilling

Flere eksemplarer kan bestilles gratis
på EVA's hjemmeside www.eva.dk

ISBN: 978-87-7958-595-9

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 35 55 01 01
F 35 55 10 11

E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

www.eva.dk.

ISBN: 978-87-7958-595-9

